

Daniel Fellner –
novi deželni glavar o
svojem odnosu do
narodne skupnosti

4–5

Meta Vouk –
mlada umetnica
ustvarja dela s
politično izpovedjo.

18–19

FOTO: SIMON RUSTIA

O izginjanju slovenščine na Zilji

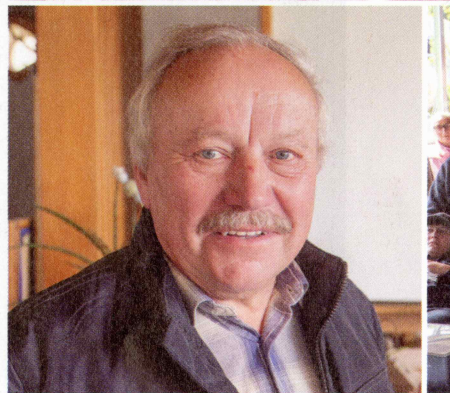
Bernhard Gitschtaler je izdal knjigo o vzrokih izginjanja slovenščine na slovenskem jezikovnem robu.

Zgodba o izrinjanju slovenščine na Zilji

DVORČE | V

nedeljo, 12. 4., je društvo »GemSe – Gemeinsam Sein« vabilo na predavanje Bernharda Gitschtalerja o slovenščini na Zilji v času nacionalsocializma.

Okoli 60 oseb se je odzvalo vabilu, kar je predavatelja prese-netilo. »Ne zato, ker bi tema ne bila zanimiva, ampak ker sem mislili, da nismo naredili prav veliko reklame za predavanje,« je razložil Bernhard Gitschtaler. »Slovenščina na Zilji je v času nacionalsocializma in tudi v desetletjih kasneje doživela izjemen pritisk,« pravi. Ni šlo le za prepoved javne rabe jezika, temveč za sistematično izrinjanje iz vsakdanjega življenja. »Ljudem so jemali možnost, da bi svoj jezik uporabljali. To je imelo dolgoročne posledice, ki jih čutimo do danes.« Ob tem je poudaril, da so bile družine pogosto postavljene pred težke odločitve. »Starši so se bali za prihodnost svojih otrok. Če so ti govorili slovensko, so bili lahko stigmatizirani ali celo kaznovani,« je dejal. Dodal je, da se je zaradi tega marsikdo zavestno odločil za opustitev jezika. »To ni bila svobodna izbira, ampak posledica strahu.« Gitschtaler je opozoril tudi na pomen ohranjanja spomina. »Če teh zgodb ne pripovedujemo naprej, obstaja nevarnost, da se izgubi razumevanje, kaj se je dejansko dogajalo.« Po njegovih besedah je prav zato pomembno, da se o teh temah govori tudi danes. »Ne gre za obtoževanje, ampak za razumevanje zgodovine in njenih posledic.« Na vprašanje o današnjem položaju ziljske slovenščine je odgovoril z zmernim optimizmom. »Vidimo pobude, ki si prizadevajo za oživitev jezika.« Vendar pa opozarja, da izzivi ostajajo. »Jezik oz. narečja morajo živeti v vsakdanjem življenju, ne samo na kulturnih prireditvah, drugače izginejo.«

Spodaj levo: Eden od obiskovalcev je bil Ferdinand Mörtl, ki se je predavanja udeležil zaradi zanimanja.

Oče, avtor in vodič
Oče dveh otrok, starih 5 in 6 let, se je v Šmohor vrnil leta 2019. Od leta 2020 dela kot vodič. Kot vodič bo 8. maja v

Zgoraj: Bernhard Gitschtaler (v sredini) po predavanju z delom odgovornih kvir-feminističnega društva GemSe. Spodaj: Okoli 60 oseb se je odzvalo povabilu in z velikim zanimanjem sledilo enournemu predavanju.

Šmohorju ob 17.00 vodil po mestu po sledih spomina, vodenje pa se bo končalo ob 19.00 pri »Spomeniku imen«, na katerem je zapisanih 66 imen ljudi, ki jih je ubil nacistični režim. Pred nedavnim pa je izdal novo knjigo z naslovom »Gailtal/Zila - Eine Region wird Deutsch.« O njej pa Gitschtaler pravi, da »je pravzaprav, ponovna izdaja del Andreasa Moritza in Heidi Janschitz in tudi mojega prispevka,« je pojasnil. »Oba sta že pokojna, za sabo pa sta pustila odlične in zelo zanimive raziskave. Teh del pa sko-

raj nihče ni bral oziroma jih je opazilo le zelo malo ljudi.«

Zaradi zanimanja je prišel

Med obiskovalci je bil 75-letni Ferdinand (Nanti) Mörtl iz Čač. 53 let je že organist in vodja cerkvenega zbora na Bistrici na Zilji. Isto delo opravlja upokojeni mehanik tudi že 40 let v Šentjuriju. »Na predavanje sem prišel, ker mi je neka znanka povedala zanj, sam pa se za to tematiko zanimam in sem želel več izvedeti. Po predavanju je bilo zanimivo govoriti še s predavateljem,« pravi. SR